

Zofia Hołowińska, Ryszard Massalski

Elbląg. Rejon ul. Służewskiej. Zamek

Informator Archeologiczny : badania 16, 250-251

1982

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mur obwodowy o szerokości 2,20-2,40 m. W jego koronie zachowały się 3 warstwy cegieł ułożonych na fundamencie kamiennym. Górna warstwa miała układ wozówkowy i leżała na wyrównującej warstwie główek tworzących tzw.rolkę. Mur obwodowy wyznaczał zarazem szerokość fosy między zamkiem a podzamczem północnym. Wynosiła ona około 25 m. Bezpośrednio przy murze obwodowym odkryto kamiennie-drewniane umocnienie stoku fosy przypominające konstrukcję kaszycową. Tworzyły ją drewniane belki, leżące równolegle do muru, między którymi umieszczono liczne, luźne kamienie. Konstrukcja wyraźnie opadająca w kierunku północnym miała szerokość około 2,5 m. Jej zasięg ograniczała pionowa ściana z belek zakotwionych od zewnątrz ukośnie wbitymi palami.

XVIII-wieczne zasypisko fosy z licznym materiałem archeologicznym sięgało do poziomu konstrukcji. Mimo dotarcia do głębokości 0,2 m p.p.m. nie uchwycono warstw związanych z pierwotnym użytkowaniem fosy.

Badania w wykopie V zostały zakończone, ale prace w obrębie zespołu zamkowego będą kontynuowane.

ELBLĄG
Rejon ul. Służewskiej
Zamek

Politechnika Gdańska
Wydział Architektury
Zakład Historii Architektury

Badania prowadzili dr Zofia Hołowińska i doc.dr Ryszard Massalski. Finansowała Politechnika Gdańska. Szósty sezon badań. Północno-wschodnia część krzyżackiego zespołu zamkowego z XIII-XV w.

W dalszym ciągu poszukiwano murów, należących do średniowiecznej budowli, wyodrębnionej w ubiegłych sezonach.

W wykopie XI-c, usytuowanym na przedłużeniu średniowiecznego muru, odsłoniętego w 1981 r. w wykopie XI-b, natrafiono na skomplikowany węzeł kilku schodzących się w jednym punkcie murów. Niektóre z nich powstały w średniowieczu, a inne dostawione zostały w okresie nowożytnym. Ciąsnota wykopu, spowodowana współczesnymi instalacjami podziemnymi, przebiegającymi w jego pobliżu, uniemożliwiła pełne rozwarcie węzła i dokładniejsze ustalenie jego chronologii. Znaleziono dalsze mury średniowieczne należały bez wątpienia do rozpoznanej budowli. Cennym zabytkiem okazał się fragment kamiennego obramienia średniowiecznego portalu o urozmaiconym profilu.

Wykop X-e założono na terenie niewielkiego podwórza, znajdującego się na tyłach kamieniczki Zamkowa.5. W wykopie tym, doprowadzonym do głębokości 0,54 m n.p.m., u samego dołu zalegała XIII-wieczna warstwa osadnicza, której strop sięgał do wysokości 0,80 m. Wypełniały ją bezładnie

rozrzucone w mierzwie różnorodne elementy drewniane, w większości nie obrobione. Brak było przy tym wszelkich pozostałości cegły lub zaprawy. Warstwa ta kończyła się u góry pasmem spalenizny. W następnym okresie w XIV wieku na warstwie tej posadowione zostały dwa mury ceglane o szerokości 0,48 m biegnące równoległe względem siebie, w odległości 2,30 m ze wschodu na zachód. Z jednym z nich związany był jakby komin, rozebrany niemal do samego spodu. Pożar, który w XV wieku zniszczył budowlę, do której należały oba mury, pozostawił 20 cm grubą warstwę, zawierającą m.in. profilowane cegły. Wyżej, na wysokości 1,86 m, odsłonięto kamienny bruk i resztki opartego na nim kolebkowego sklepienia - pozostałość dużego, niskiego pieca ??, zbudowanego między tymi murami w okresie nowożytnym.

Ostatni wykop VIII-h usytuowano na podwórzu kamieniczki Zamkowa 7, jako kontynuację badań z 1979 r. Odsłonięto w nim zachodni koniec znanego już wcześniej średniowiecznego muru, który biegł ze wschodu na zachód środkiem tej działki. Także w tym wykopie stwierdzono występowanie leżącej na calcu, XIII-wiecznej warstwy osadniczej, zawierającej elementy drewniane przy równoczesnym braku cegły i zaprawy. Spośród znalezionych zabytków zwracają uwagę kościane relikty z warsztatu rogowiarackiego. Strop tej warstwy został przypuszczalnie zniszczony i obecnie sięga on do wysokości 1 m.

Przewiduje się kontynuację badań.

FROMBORK
woj. elbląskie
Stanowisko 4
Kaplica św. Anny i szpital św. Ducha

Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Elblągu

Badania prowadzili: mgr Mirosława
Gajewska i doc. dr Jerzy Kruppe
/autorzy sprawozdania/. Finansował
WKZ w Elblągu. Ósmy sezon badań.
Kaplica i szpital z XV-XX w.

Systematyczne prace wykopaliskowe zakończone zostały w ubiegłym sezonie. Przedstawiane, stanowią zatem badania uzupełniające. Wykonanie ich umożliwił postęp budowlanych robót konserwatorskich, gdyż udostępnione zostały do poszukiwań niektóre części obiektu. Dzięki temu założyć można było wykop, który miał na celu ostateczne rozpoznanie rejonu połączenia nawy korpusu szpitala ze zlokalizowaną od wschodu kaplicą. Stwierdzono w nim, iż ceglana posadzka we wschodniej części nawy z początku XVI wieku ułożona była tylko do linii zuku tęczowego kaplicy i zakończona w tym miejscu rolką z cegieł. Na resztki ceglanych posadzek pochodzących z pierwszego założenia szpitala natrafiono też, w dotychczas niedostępnych badaniach, dwóch środkowych pomieszczeniach północnego ciągu cel. Zróżnicowanie sposobu układu cegieł w tych posadzkach potwierdziło wcześniejsze obserwacje o prawdopodobnie większej